

Groen *bewuste* Amsterdammer

IVN Amsterdam, Jaargang 40 - Herfst 2020

Slappe knieën, opgewonden boeren en ondoordachte maatregelen

Overal begonnen liefhebbers op straat te krijten

De dag dat biomassa ten grave werd gedragen

Contact

*IVN Amsterdam adres
secretariaat/ledenadministratie
Eastonstraat 21
1068 HZ Amsterdam
penningmeester@ivnamsterdam.nl*

*ING Bankrekening
NL81 INGB 0004 7406 01
t.n.v. IVN Amsterdam*

Sociale media

website: www.ivnamsterdam.nl of
www.ivn.nl/amsterdam
twitter: @IVNAdam
facebook: www.facebook.com/IVN.Amsterdam

Digitale nieuwsbrief

De nieuwsbrief Buurtgroen020 (per e-mail) geeft wekelijks een update van groene activiteiten, projecten en nieuws (w.o. van IVN Amsterdam). Aanmelding op www.buurtgroen020.nl.

Informatie over o.m. bestuur, werkgroepen, (actief) lid worden: zie binnenzijde achterpagina of de

Van de voorzitter

Paul Panhuizen

Alhoewel we voorlopig nog wel te maken zullen hebben met de Corona perikelen zijn er toch lichtpuntjes te melden. De afgelopen tijd is er een aantal excursies geweest. Bij het verschijnen van dit blad hebben we een vervolg kunnen geven aan de vogelcursus en de cursus eten uit de natuur. Natuurlijk binnen de richtlijnen van het RIVM. Wat ook vermeldenswaard is, is dat we sinds het uitbreken van het Corona virus ongeveer 50 nieuwe leden hebben mogen begroeten waarvan een groot aantal heeft aangegeven actief te willen worden. Ook zijn we in gesprek met een aantal gegadigden voor een bestuursfunctie.

Daarnaast zijn we aan het onderzoeken of we weer een Natuurgidsenopleiding kunnen gaan organiseren in de loop van volgend jaar. Een aantal docenten heeft hun medewerking al toegezegd. De cursussen natuurfotografie en paddenstoelen staan binnenkort ook weer op het programma. In deze GBA meer daar over.

Tot slot wil ik nog even stilstaan bij de komende ledenvergadering van 4 oktober. Zoals jullie wellicht weten zijn we uitgeweken naar een locatie waar we de 1,5 meter kunnen realiseren. Dit betekende wel dat er maximaal 35 mensen kunnen deelnemen. In korte tijd was dit aantal bereikt en hebben we een aantal leden helaas moeten teleurstellen. We maken een wachtlijst voor als zich alsnog mensen afmelden. Alhoewel Paul de Dooij heeft aangegeven wegens drukke werkzaamheden als voorzitter te stoppen blijft hij actief binnen onze afdeling. Tijdens de ledenvergadering zullen we hier aandacht aan besteden.

Kortom onze afdeling is volop in beweging en dat belooft veel goeds voor de toekomst.

Omslagfoto's: Kardinaalsmuts (boven) en Watersnippen (onder)

Groenbewuste Amsterdammer

IVN Amsterdam - Jaargang 40 - Herfst 2020

Van de redactie

Peter Junge

Vroeger was alles beter. Een veel gehoorde kreet van ouderen. Maar dat gaat niet voor alles op. Neem bijvoorbeeld de beleving van onze eigen natuur. Mijn vader schreef daar al in de jaren twintig over. Het was de tijd dat steeds meer mensen zich konden veroorloven naar het buitenland te reizen om vakantie te houden. "De andere omgeving, waar ze dikwijls alle natuurschoon veel meer apprecieerden dan ze ooit in ons land zouden doen. (...) Ons landje is te vlak, te nat, te bekrompen en te pietluttig. We willen hier niet diep op ingaan op deze oppervlakkige, would-be ruime en vlotte beschouwing, maar dat ze er naast is, is zeker. Ik kan u verzekeren, dat als wij terugkeerden van onze buitenlandse reizen, wij altijd weer intens genoten van het ruime, wijde Hollandse land."

Een wijsheid die nog steeds voor velen opgaat. Ook al is er sindsdien wel het een en ander veranderd. De natuur wordt meer en meer teruggedrongen. Maar velen hebben nu, gedwongen door het corona-virus, met eigen ogen kunnen zien hoe mooi Nederland nog is. Maar we zullen waakzaam moeten blijven. Gevaren doemen op. "Natuur en landbouw snakken naar evenwicht, maar de hoofdrolspelers zijn nog steeds niet rijp voor een oplossing. Slappe knieën, opgewonden boeren en ondoordachte maatregelen buitelen over elkaar. We weten allemaal wat de enige, goede richting is, maar verstand en wijsheid lijken nog steeds niet opgewassen tegen emotie, geld en hardnekkige omhelzing en geijkte patronen."

Een sombere herfstige overpeinzing van een onzer redacteuren. Maar gelukkig zijn er ook nog volop lichtpuntjes. Loop door de stad en zie voor je voeten wat tussen de stoeptegels groeit. Zoek de naam van het plantje op en schrijf deze met krijt erbij. Een nieuwe rage, botanisch stoepkrijten, is geboren. Het stoepplantjes-project is dit voorjaar opgezet om met name bij kinderen interesse in de natuur op een eenvoudige en leuke manier te bevorderen. Toen kwam Corona, iedereen moest thuis blijven, zat opgesloten in de eigen omgeving. Vanuit Engeland en Frankrijk kwamen berichten over *botanical chalking*. De Leidse Hortus besloot hier op in te haken en opende een pagina op facebook en instagram. Ook in Nederland sloeg het project aan en het internet ontplofte. De onlangs verschenen "Stadsflora van de Lage Landen" biedt een aantrekkelijke kans om kennis over wat er het stedelijk gebied allemaal groeit op te frissen. Nu nog een belangstellend kind, later een activist die op de barricade staat. Bevlogenheid kan worden opgewekt. Lees over de versteende buurt in de Baarsjes, waar ruim honderd bewoners samenwerken om hun buurt socialer, groener en gezonder te maken. Of over de eentonige groenstroken in Middenmeer en Voorland, die veranderd zijn in ware biodiversiteitsparadijzen. Geen initiatieven van hoger hand. Maar een zaak van eenlingen die door enthousiasme en liefde voor de natuur anderen aanstekten. Laten we deze mensen koesteren.

Inhoud

- 4 Herfstige overpeinzingen
- 6 Van het ene toverwoord naar het andere
- 8 Mens en Natuur Momentjes
- 9 Van #stoepplantjes tot botanisch stoepkrijten
- 12 Stadsflora
- 13 Film: Sijssies in Amsterdam
- 14 Megaleep: Vacantie-einde
- 16 Cursussen/Excursies
- 19 Verenigingsgegevens

Colofon

Redactie:

Maddie Bartels, Ineke Deckers,
Paul de Dooij, Ellen Huijsmans,
Peter Junge, Seppe Lenaerts,
Just Wiarda

Print: Editoo B.V.

Kopij en copyright:

De volgende Groenbewuste Amsterdammer (GBA) komt in januari 2021 uit. Kopij vóór 15 november digitaal aanleveren: groenbewuste020@gmail.com. Ingezonden artikelen worden gepubliceerd onder de 'Creative Commons' licentie. Een artikel uit ons blad kopiëren of gebruiken voor publicatie of andere niet commerciële openbare doeleinden mag, mits de naam van de auteur en bron (Groenbewuste Amsterdammer nr. ..., uitgave IVN Amsterdam) erbij wordt vermeld. Voor foto's ligt het copyright bij de fotograaf, indien genoemd.

Meer en geactualiseerde informatie over onze afdeling:
WWW.IVNAMSTERDAM.NL.

Herfstige overpeinzingen

Just Wiarda

De hittegolf is voorbij. Wij maken ons op voor de herfst. Door droogte en hoge temperaturen heeft dit jaargetij van val en verval zich reeds aangekondigd. Overal zie je gevallen blad op straat. Rijping van wilde vruchten - zoals lijsterbes, vlierbes en kastanje - is bijna drie weken eerder ingetreden dan 50 jaar geleden. Onrijpe appels vallen van de boom. Zullen ze thuis nog narijpen of wacht hun een chutney lot?

Wij beleven als gevolg van COVID-19 heftige tijden. We zullen het zwaarder te verduren krijgen. Ook Amsterdam worstelt. Bewoners en toeristen lijden aan kortzichtigheid en lichtzinnigheid. Het is onafwendbaar dat de teugels strakker zullen worden aangehaald, met of zonder noodwet.

De ernst van de pandemie heeft de samenleving tot een ongekende krachtsinspanning en veerkracht genoopt. Ik schreef het al eerder: dit is één grote oefening en voorbode voor de aanpak van de opwarming van de aarde, een problematiek van een andere en veel ontzagwekkender orde dan de Corona-crisis. Als Trump is opgeruimd - God of welke almacht dan ook verhoede zijn herverkiezing en tweede termijn - zullen de VS weer meedoen in de wereldwijde strijd tegen het door ons zelf veroorzaakte onheil. Dat is hoognodig, want de climate change slaat overal toe. Californië staat in brand. In 2019 is in Groenland 532 miljard ton ijs gesmolten. Dat is goed voor een stijging van de zeespiegel van 1,5 mm.

Ons land moddert intussen verder. Natuur en landbouw snakken naar een evenwicht, maar de hoofdrolspelers zijn nog steeds niet rijp voor een oplossing. Slappe knieën, opgewonden boeren en ondoordachte maatregelen buitelen over elkaar. We weten allemaal wat de enige, goede richting is, maar verstand en wijsheid lijken nog steeds niet opgewassen tegen emotie, geld en hardnekkige omhelzing van geijkte patronen.

Natuur en landbouw stoeien al jaren over het waterpeil. Boeren willen in het voorjaar een laag peil om daarna zoveel mogelijk te kunnen maaien. Natuur houdt van nattige graslanden, want droog land is de pest voor het leven in de bovenste aardlagen en voor het leven daarop. In de droge zomermaanden sproeien de boeren om de weiden groeizaam te houden, wat leidt tot nog een lager waterpeil. Lees daarover het indringende artikel 'Met zuivel en vlees exporteren we ook ons schaarse water' in de reeks Droogte in Nederland (Volkskrant van 7 augustus 2020). Daarin een glasheldere cri de coeur van Flip Witte, tot voor kort hoogleraar ecohydrologie aan de VU en onderzoeker bij het KWK Wateronderzoeksinstituut, over maximalisering van de gewasproductie ten koste van natuur en klimaat.

Intussen zijn er ook berichten waar je helemaal blij van wordt (zie Volkskrant 20 augustus 2020, p. 13). In Brabant ligt een natuurgebied van 50 ha rond de Astense Aa, in beheer bij het Brabants Landschap. Het waterschap beheert de Astense Aa. Er is

Bouwer (foto Jan Kersten, IVN Asten-Someren)

de laatste jaren veel last van droogte op de zandgronden aldaar. Brabants landschap zou daarom wat graag een dammetje willen laten bouwen om het beekwater wat op te houden, maar dat vindt het waterschap geen goed idee, omdat dan het omliggende boerenland te nat wordt. Maar ziet, er zijn bevers die de weg naar de beek hebben gevonden. Zij weten hoe je in het water moet huishouden en ze zijn niet vergunning plichtig. Er is

een imposante bever dam opgericht die ervoor zorgt dat het waterpeil stroomopwaarts hoger staat. De bever heeft en passant ook gezorgd voor wat water naar een nabij gelegen bietenveld. Daar jat hij af en toe een biet.

Zo gaan we tussen hoop en vrees het najaar in.

Beverdam (foto Jan Kersten, IVN Asten-Someren)

Ontbossing (foto M. Gaida, Pixabay)

Van het ene touerwoord naar het andere

Peter Junge

Dinsdag 29 juni 2020 gaat mogelijk de geschiedenisboeken in als de dag dat biomassa voorgoed in Nederland ten grave werd gedragen. De NOS publiceerde toen de inhoud van een concept-rapport van de Sociaal Economische Raad met als belangrijkste strekking om de subsidies op de bijstook van biomassa voor de opwekking van elektriciteit en warmte in de kolencentrales zo snel mogelijk stop te zetten. Diezelfde dag stemde in de Tweede Kamer de vier coalitiepartijen voor een vergelijkbare motie. Op zich verandert er weinig aan de huidige praktijk. Het kabinet besloot namelijk al eerder om geen subsidie meer te verstrekken voor het gebruik van biomassa uitsluitend voor stroomopwekking. Maar het was wel een duidelijk teken aan de wand.

Biomassa, de organische materie voor het opwekken van energie, is blijkbaar niet het wondermiddel waarop gehoopt werd. En dat terwijl VVD-minister Eric Wiebes van Economische Zaken daar uit bittere noodzaak wel volop op had ingezet. Hij kon ook weinig anders, want hij stond met zijn rug tegen de muur na de vele verwoestende aardbevingen in Groningen als gevolg van het boren naar aardgas. De gaskraan moest dichter en dichter gedraaid worden. Het zoeken naar een alternatief werd steeds urgenter. Nog meer het accent leggen op biomassa leek de uitkomst. Deze materie werd door het kabinet gezien als een belangrijke duurzame energiebron, waarop eindeloos kon worden doorgeborduurd. Plannen werden opgesteld en uitgewerkt. Binnen een paar jaar zouden er 628 biomassa-installaties in Nederland moeten staan. En wat goed is, mag

ook wat kosten, zo dacht de politiek. In totaal werd er een bedrag van 11,4 miljard euro voor subsidies vrijgemaakt. Maar de tegenstand groeide. Het draagvlak brokkelde de afgelopen jaren steeds verder af. Met name omdat er bij het procedé het schadelijke stikstof vrijkomt.

Neem het woord stikstof vandaag de dag niet in de mond, want dan heb je direct de poppen aan het dansen. De man die daarvoor verantwoordelijk kan worden gehouden is ex-politicus Johan Remkes. Als voorzitter van de naar hem genoemde commissie trok hij fel van leer tegen de krakkemikkige stikstofregeling uit 2015. Op grond van deze zogeheten Planmatige Aanpak Stikstof (PAS) werden heel gemakkelijk vergunningen afgegeven voor activiteiten waarbij stikstof werd uitgestoten. Een weinig kritische houding. Bovendien zeer schadelijk voor de natuur. De biodiversiteit van planten- en diersoorten holde door de neerdalende stikstof in Nederland achteruit. Maar die PAS-regeling hield wel de belofte in dat de toegebrachte schade aan de natuur door de veroorzaker moest worden gecompenseerd. Maar daar werd zeer regelmatig de hand mee gelicht. In mei 2019 oordeelde de Raad van State dan ook dat deze regeling onbruikbaar is. Vervuilende activiteiten werden door die uitspraak noodgedwongen stopgezet. Als gevolg hiervan viel de bouw aan huizen en wegen in grote delen van het land stil. Veehouders, dichtbij natuurgebieden, zouden worden uitgekocht of moesten met bedrijf en al verkassen. Weg met de vrijblijvendheid. Het moest allemaal strakker en strenger. Dat bleek niet tegen dovemansoren gezegd. Ook de commissie-Remkes was

die mening toegedaan gezien de snoeiharde eindconclusie. Om de natuur te herstellen moet de stikstofuitstoot in 2030 met de helft worden verminderd. Nog steeds breken de betrokken ministers zich het hoofd over de manier om aan deze eis te voldoen.

Tot nu toe is het merendeel van de energie in Nederland afkomstig van fossiele brandstoffen als kolen, aardgas en aardolie. Met al zijn milieutechnische bezwaren die daaraan kleven. Maar ook als een groot nadeel dat de voorraden eindig zijn. De oliecrisis van 1973 zette dat denken al op scherp. Volgens een rapport van de voormalige Raad voor Landbouwkundig Onderzoek 'leefde bij ons volk sterk de wens een energieproductie te ontwikkelen, die overwegend is gebaseerd op in stand blijvende hulpbronnen'. Bij milieuvriendelijke energievoorziening werd ondermeer gedacht aan het gebruik van biomassa. Destijds hadden onderzoekers zelfs nog een eigen 'energieeteelt' voor ogen, waarbij gewassen, inclusief bomen, worden verbouwd om later te dienen als brandstof. Maar Fons van der Stee, de toenmalige KVP- minister van Landbouw, verwees deze plannen naar de prullenbak omdat ons land te klein was voor een dergelijke grootschalige aanpak. Hij deed het denigrerend af als 'zinloos'.

Het idee van energie opwekken uit biomassa verdween enige jaren weer in de ijskast. Maar halverwege de jaren tachtig werd de discussie over het milieu en de schadelijke uitstoot van broeikasgassen weer actueel. Eind 1990 publiceerde CHU-minister Koos Andriessen van Economische Zaken de nota 'Energiebesparing', waarin hij aankondigde fossiele brandstoffen geleidelijk te willen vervangen door hernieuwbare bronnen. Het bleef niet bij woorden alleen. In Nijmegen en op de Maasvlakte begon men met experimenten met het bijstoken van afvalhout in elektriciteitscentrales. Bij groene energie denk je al gauw aan water, wind of zonlicht. Maar het grootste deel van groene energie in ons land wordt nog steeds opgewekt met biomassa. Het afkalvende vertrouwen in deze methode voorspelt echter weinig goeds. De ambitieuze klimaatdoelen, het fors terugdringen van de uitstoot van stikstof en CO₂, wankelen volgens velen door het stopzetten van de subsidies. Koortsachtig werd aan alternatieven gewerkt.

Eindelijk eureka! Waterstof, het nieuwe toverwoord voor de energietransitie. Terecht of niet? Waterstof is schoon, want bij de verbranding komt geen koolstofdioxide (CO₂) vrij. Het is makkelijk te transporteren door de bestaande gaspijpleidingen. En het kan gebruikt worden voor de verwarming van gebouwen en industriële processen. Op zich lijkt het allemaal een ideaal plaatje. Maar er is meer aan de hand. Waterstof is een eigenaardig goedje. Het bestaat niet in pure vorm in de natuur en moet dus gemaakt worden. We noemen waterstof daarom wel een secundaire energiedrager, net als elektriciteit. Om het te realiseren hebben we dus andere energiebronnen nodig. En daar wringt de schoen. De installaties om van duurzame energie 'groene' waterstof te maken zijn nog duur. Men maakt daarbij gebruik van elektrolyse, splitsing van water met behulp van elektriciteit. "Nu kan waterstof de concurrentie nog niet met andere energiebronnen aan. Het is daarom ontzettend belangrijk de kosten te reduceren. Als dat lukt ligt, ligt de weg open voor waterstof," aldus de reactie van TNO.

Niet alleen voorspellende woorden. Want in de Groningse Eemshaven komt de eerste grote, klimaatneutrale waterstofcentrale. Vattenfall (voorheen Nuon), de Gasunie en het Noorse Statoil werken samen om die plannen vanaf 2023 te realiseren. Het is de bedoeling dat deze 'Magnum-centrale' vanaf 2030 stroom opwekt zonder uitstoot van het schadelijke CO₂. Met zijn vermogen van 440 megawatt is de unit dan een van de grootste waterstofcentrales van de wereld, die 600.000 huishoudens van elektriciteit kan voorzien. In totaal gaat het per jaar om een vermindering van 1,3 miljoen ton aan CO₂-uitstoot. De waterstof wordt geproduceerd uit aardgas dat Statoil wint uit boringen voor de kust van Noorwegen. De CO₂, die daarbij vrijkomt, wordt duizend tot tweeduizend meter diep in de Noordzee opgeslagen. Per pijpleiding of schip wordt de brandstof richting Nederland vervoerd. En dat is duidelijk winst. Want koolstofdioxide is verantwoordelijk voor 85 procent van alle broeikasgassen. En die zijn op hun beurt veroorzakers van de opwarming van de aarde. Luidt het zwaar getroffen Groningen, na alle geleden ellende van de gasboringen, toch weer een nieuw energietijdperk in?

De toekomstige waterstofcentrale aan de Eemshaven

Mens & Natuur Momentjes

Paul de Dooij

In het zomernummer van de GBA heb ik mijn eerste stukje over 'Mens & Natuur Momentjes' opgeschreven. Door expliciet stil te staan bij dit soort momentjes merk ik dat ik de relatie tussen mens en stadsnatuur (nog) intenser beleef. In mijn werk als projectleider 'Natuur in de Buurt' bij IVN Noord-Holland en coördinator 'Groen in de Buurt' i.o.v. de gemeente Amsterdam stuit ik bovendien regelmatig op interessante 'Mens & Natuur Momentjes'. In deze column deel ik mijn highlights en daag ik je ook vooral uit om zelf op zoek te gaan naar deze momentjes!

In Amsterdam heb ik deze zomer, samen met Lidy Zeinstra van het ANMEC, een excursiereeks voor (aspirant) groencoaches georganiseerd. Groencoaches zijn groene praktijkdeskundigen die zich lokaal willen inzetten om meer bewoners te betrekken bij het vergroenen van hun buurt. We zijn met dit groencoach netwerk op bezoek geweest bij tientallen inspirerende groene buurtprojecten verspreid over Amsterdam. Dit heeft me een schat aan 'Mens & Natuur Momentjes' opgeleverd, waar ik een boek over zou kunnen schrijven! Op basis van deze inspiratie excursies zijn overigens praktijkadviezen samengesteld die je kunt vinden op buurtgroen020.nl.

Wat me vooral is bijgebleven van de inspiratie excursies is de enorme bevoegenheid van de groene initiatiefnemers waar we op bezoek waren. Een mooi voorbeeld is Dineke Huizenga die de bewonersorganisatie 'West Indische Buurt in Transitie' (mede) heeft opgezet. In deze versteende buurt in de Baarsjes werken ruim honderd bewoners samen om hun buurt socialer, groener en gezonder te maken. Ook is er speciale aandacht voor klimaatadaptatie, inclusiviteit, integriteit, autonomie en creativiteit. In deze buurt merk je duidelijk dat de verbinding van groene buurtinitiatieven fungeert als bouwstenen voor een sterke sociale samenhang en leefbaarheid.

In de West Indische Buurt bruist het van de groene initiatieven!

(bron: huisjeboompjebeter.nl/wibit)

Naast versteende buurten die vergroend kunnen worden zijn er in Amsterdam vele stukjes groen die wel een kwaliteitsimpuls kunnen gebruiken. Els de Vos van de vrijwilligersorganisatie

'Natuur je beste buur' kan op dit gebied als een lichtend voorbeeld worden gezien. Zij zorgt met tientallen vrijwilligers al jaren voor het ecologisch beheer op de sportparken Middenmeer en Voorland in de Watergraafsmeer. Eentonige groenstroken zijn onder haar kundige leiding omgevormd tot ware biodiversiteitsparadijzen. Hoogtepunt is de 'vlinderidylle': een kleurrijke bloemenzee die de sportparken letterlijk en figuurlijk opfleurt.

Deze twee voorbeelden illustreren hoe je als bewoner je leefomgeving (en die van dier en plant) een groene boost kan geven. Naast veel voldoening levert het ook een hoop leuke sociale contacten op in de buurt. Wel moet je beschikken over de nodige tijd en kennis en heb je een flinke portie doorzettingsvermogen nodig.

Buiten Amsterdam begeleid ik o.a. de aanleg van Tiny Forests: minibossen die zowel een educatie- als buurtfunctie hebben. Ook hier zie je dat het enthousiasme van de initiatiefnemers en de betrokken scholen er vanaf druipet. 'Steeds meer mensen genieten van en waarderen de harmonie tussen mensen en natuur!' bedenk ik me met een glimlach.

Volgende keer zal ik berichten over mijn 'Mens & Natuur Momentjes' in de herfst. In de buurtmoestuinen zal dan druk geoogst worden en de natuur zal zich langzaam maar zeker winterklaar maken. Oftewel, er zal weer voldoende te beleven zijn buiten. Ga ook vooral zelf op ontdekking!

Vlinderidylle fleurt de sportparken op!

Stadsplanten in de spotlight

Ook zonder al te veel kennis is het leuk om in de stad gewoon goed te kijken naar wat zomaar dichtbij voor je voeten tussen de stoeptegels groeit. De laatste maanden is de belangstelling hiervoor in een stroomversnelling terechtgekomen. Het is leuk om de naam van een stoepplantje op te zoeken en extra leuk om deze naam met krijt erbij te schrijven. IVN natuurgids en docent Arend Wakker weet daar alles van, zoals hieronder is te lezen. Het past ook helemaal in de belangstellingstrend dat er onlangs een smakelijke nieuwe flora in boekvorm over stadsplanten is verschenen, waarmee je je kennis kunt vergroten en toetsen. Stadsplanten staan in de spotlight!

Stoepplantjes Binnenkadijk

Van #STOEPPANTJES tot botanisch stoepkrijten

Arend Wakker

Nu we gedwongen in de vakantie meer thuis zijn dan we zouden willen is er één reuze meevaller. Voor exotische planten en dieren hoeven we tegenwoordig niet ver te reizen, we kunnen ze in de straat tegenkomen. Door de klimaatopwarming vinden we tal van (sub)tropische planten en dieren bij ons naast de geparkeerde auto's. Zoek bijvoorbeeld eens naar **Gehoornde klaverzuring**, een plantje dat vanuit Zuid-Europa naar het noorden getrokken is en nu deel uitmaakt van de Hollandse straatflora. Het is te vinden in de stad tussen 's-middags opwarmende trottoirtegels met groene maar ook vaak bruinrode klaverblaadjes en gele bloemetjes. Als het zich eenmaal gevestigd heeft en zaad heeft gemaakt, is het niet meer uit te roeien. Een verrassende eigenschap is dat de blaadjes zich in de nacht samen vouwen. We noemen dat slaapgedrag, alhoewel het niets te maken heeft met onze eigen slaap.

In een flora uit 1950 staat dit plantje beschreven als Gele klaverzuring of '*Tjalingtjing*' te vinden rond de akkers en tuinen op... Java en Sumatra! Het was dus een volledig tropische plant die nu bij ons om de hoek staat! Met dank aan de opwarming.

Gehoornde klaverzuring (Wikimedia)

De stadsflora is sterk en snel aan het veranderen. Is Gehoornde klaverzuring sinds zo'n drie jaar massaal de stad aan het koloniseren, een andere plant **Kransmuur** is pas dit jaar overal in groot aantal aanwezig. Zelfs in de pas uitgekomen Heukels staat hij nog als zeer zeldzaam in de stad, nou mooi niet!

Veel meer van dergelijk leuke straatplanten zijn te vinden in de **Stadsflora van de Lage Landen** van Ton Denters. En als je het leuk vindt schrijf dan met stoepkrijt de naam bij de plant. Je bent dan aan het botanisch stoepkrijten, onderdeel van de nieuwe rage, die onder de naam **#STOEPLANTJES** aan een opmars bezig is.

Het stoepplantjes project is dit voorjaar opgezet vanuit de Leidse Hortus om met name bij kinderen de interesse in de natuur op een eenvoudige en leuke manier te bevorderen. Wat ligt er meer voor de hand dan de (stads)natuur vlak om je heen te gaan ontdekken en de namen van eenvoudige straatplanten te leren?

En toen kwam Corona, iedereen bleef thuis en zat opgesloten in zijn eigen omgeving. In mei kwamen vanuit Engeland (maar ook vanuit Frankrijk) berichten over '*botanical chalking*'. Plantenenthousiasten waren daar begonnen met op straat bij straatplanten de naam te schrijven met stoepkrijt. Het idee verspreidde zich daar snel via het internet en vond veel navolging. De Leidse Hortus besloot hier op in te haken en opende een pagina op facebook en instagram onder de titel **#STOEPLANTJES**. Ook in Nederland sloeg het project aan en het internet ontplofte. Overall begonnen liefhebbers op straat te krijten en plaatsten zij foto's hiervan op verschillende sites. En het is natuurlijk ook de ideale corona hobby.

Voor het IVN is het makkelijk om hierbij aan te sluiten. Het past helemaal in ons doel: natuureducatie voor het grote publiek. Straatplanten zijn overal aanwezig en leren ons dat dus ook de Natuur overal is. Tegenwoordig staat stedelijk groen in de belangstelling om de stad te koelen en om water vast te houden.

Daarbij zijn planten ook een belangrijke schakel van de biodiversiteit, die versterkt moet worden. Allemaal belangrijk dus, maar we moeten vooral niet vergeten uit te dragen hoe mooi planten kunnen zijn en hoe leuk het is om je er in te verdiepen.

Wat kunnen we als IVN doen? Het meest eenvoudig is natuurlijk om individueel aan de gang te gaan. Ook kunnen gidsen bij wijze van excursie een workshop Stoeplanten geven. Zelf heb ik dat al vanuit de Amsterdamse Hortus gedaan samen met Wies Teepe. Per gids met vijf deelnemers op stap rondom het Wertheimpark. Krijtje in de hand en vertellen maar. Langzaam lopend bespraken we zo ongeveer twintig algemeen voorkomende straatplanten en schreven we de namen erbij. De deelnemers reageerden enthousiast en waren verbaasd hoeveel gewone planten er stonden, waar ze altijd voorbij of zelfs overheen liepen. Het was ook een echte natuurexcursie omdat we van veel planten de herkomst konden vertellen en hoe en wanneer ze in de stad terecht waren gekomen. Ook ecologische invalshoeken kwamen aan bod. Hertshoornweegbree in de buurt van de bruggen vanwege de winterse pekel uitstrooi. Tredplanten met hun vermogen om betreding te kunnen overleven en die zo een relatief voordeel hebben in de overlevingsstrijd op het trottoir.

Misschien is het een idee om op een gidsensamenkomst de koppen bij elkaar te steken.

Graag geef ik mijn ervaringen door.

Flora's:

Stadsflora van de Lage landen,

Ton Denters, 2020, Fontaine Uitgevers

Veldgids Nederlandse Flora,

Henk Eggelte, 2019, KNNV Uitgeverij

Heukels' Flora van Nederland,

Leni Duistermaat, 2020, Noordhoff Uitgevers

Minigids Stoeplantjes,

Hortus Botanicus Leiden, 2020, KNNV Uitgeverij

Kransmuur (Forest en Kim Starr, Wikimedia)

Apps om via de camera van je telefoon planten op naam te brengen:

PictureThis, *iNaturalist*, *Pl@ntNet*, *Obsidentify* en *PlantSnap*

Stoeplantjes project van de Leidse Hortus botanicus:

www.hortusleiden.nl/onderwijs/stoeplantjes-1

www.facebook.com/stoeplantjes/

www.instagram.com/stoeplantjes/

Afbeeldingen rechterpagina:

Maandposters van het Stoeplantjes project van de Hortus botanicus Leiden
(Naar een idee van Thal Jonas.

Foto's André Biemans, Germaine Cornet, Iris Keizer, Katholieke Universiteit Leuven, Wikipedia Commons; illustratie Joris Smidt)

[illegible]

Oktober

40 **GEWOON BIGGENKUID**
Hypochaeris radicata

41 **HERTSCHOORNWEEGBREE**
Plantago cornupis

42 **ZWARTE NACHTSCHADE**
Solanum nigrum

43 **TUINWOLFSMELK**
Euphorbia peplus

Hortus botanicus
LONDON

Expositie 75 (2012) Londen
T +31 (0)20 510 7141 | www.hortusbotanicus.nl

Bezoek ook onze web site! Hortus, Hortus Botanicus, Hortus Botanicus Londen, Hortus Botanicus Londen, Hortus Botanicus Londen, Hortus Botanicus Londen

[illegible][illegible]

Stadsflora van de Lage Landen

Maddie Bartels

Er is een prachtig uitgegeven nieuwe flora verschenen van planten, die te vinden zijn in stedelijke gebieden in ons land en bij de zuiderburen. De auteur Ton Denters van deze **Stadsflora van de Lage Landen** (Fontaine uitgevers 2020) is een echte expert op dit gebied. Hij heeft verschillende plantenboeken op zijn naam staan en geeft daarin ook vaak tips voor wandelingen en kijkpunten. In 2004 verscheen **Stadsplanten, veldgids voor de stad** met 700 beschreven soorten, waarbij speciale aandacht voor de situatie in 18 steden. Dit stevige boekwerk met een schat aan informatie is inmiddels 16 jaar oud en er is in die tijd veel in de natuur veranderd. De klimaatopwarming speelt daar een prominente rol in. Veel zuidelijke plantensoorten zijn zich thuis gaan voelen in het noorden, ze rukken op. Andere soorten doen het juist minder of verdwijnen zelfs. In de stad is het sowieso een paar graden warmer dan daarbuiten. Het besef van een gunstig effect van groen op de leefbaarheid van de stad is toegenomen. Er is meer belangstelling en waardering voor wat er groeit, zowel tussen als in plaats van de stenen. Het project #STOEPLANTJES en het daarbij aansluitende 'botanisch stoepkrijten' zijn hier speelse recente getuigenissen van.

De nieuwe *Stadsflora* is een welkome update van *Stadsplanten*. Maar hij is meer dan dat. Hij omvat niet alleen de stadsflora van ons land maar ook die van Vlaanderen, samen goed voor de Lage Landen. Deze uitbreiding betekent ook dat er nu 1350 beschreven soorten in staan, bijna het dubbele aantal van de oude uitgave, met daarbij maar liefst 80 prille nieuwkomers. 26 Steden en hun biotopen krijgen extra aandacht, inclusief wandelen en kijkpuntsuggesties. Bij de voorbereidingen voor deze bewonderenswaardige realisatie, heeft Ton Denters de medewerking gekregen van een team van lokale experts.

Ook nu weer is het voor het opzoeken handig dat de beschreven planten op kleur zijn gerangschikt. Gegevens over o.a. bloeitijd, grootte, biotoop, status en voorkomen worden met symbolen duidelijk aangegeven. Zowel de Nederlandse als de Latijnse naam is vermeld. Er is voor gekozen om de familienaam, waartoe de plant behoort (zoals klokjesfamilie, anjerfamilie, lipbloemenfamilie), niet op te nemen. Dat vind ik jammer, omdat juist via de familie een plant vaak makkelijker te determineren is. Het verbaast mij ook dat in de nieuwe uitgave sommige soorten niet meer zijn te vinden, terwijl ik ze in de stad, op plantsoenen en in stadsparken, regelmatig tegenkom. Zo mis ik Scherpe boterbloem, Fluitenkruid, Grote Kattenstaart, Koninginnekruid, Raapzaad en Rietorchis. Ook ontbreken stinsenplanten. Kennelijk is ervoor gekozen om vooral planten op te nemen, die een stenige omgeving als biotoop hebben. Opval-

lend is dat er van sommige planten veel meer varianten worden beschreven, zoals wel 11 soorten Havikskruid en 13 verschillende Leeuwenbekken. Het lijkt wel alsof prille nieuwkomers de oude garde hebben verdriven.

Ik was benieuwd naar de in het boek beschreven Stadswandeling in de Amsterdamse Plantagebuurt, rond Artis. Op een van de heetste augustusdagen heb ik deze interessante en afwisselend uitgezette route gelopen, zoveel mogelijk de schaduwkant van de straten opzoekend. De waarneemplek van enkele bijzondere soorten wordt in de beschrijving met GPS coördinaten aangeduid. Het zal vast aan mij liggen, maar de beloofde Welriekende duivenkervel en Klimopbremraap heb ik helaas niet gevonden. Het is natuurlijk best riskant om planten steeds op precies dezelfde plaats aan te willen treffen, alleen al vanwege de groei- en bloeiperiode in het seizoen. Op bomen kun je wat dat betreft een stuk meer vertrouwen: ja hoor, de spontaan ontsproten Anna Paulownaboom staat op precies zijn genoemde GPS locatie. Leuk en leerzaam is dat er per straat of blok van de wandeling verschillende soorten planten wordt genoemd, die je met grote kans kunt tegenkomen. Voor mij was het daardoor aangenaam kennismaken met de galante Walstroleeuwenbek, die zich op meerdere plekken in de Entrepotdok buurt prima thuis bleek te voelen.

Op de stadswandeling heb ik de nieuwe *Stadsflora* natuurlijk wel meegenomen. Maar ik was blij met de kopietjes van de betreffende routepagina's. Die liggen heel wat makkelijker in de hand dan het lijvige boek. En met een handige app op mijn smartphone, die planten identificeert aan de hand van een foto, waren heel wat soorten gemakkelijk en snel te benoemen. Het nieuwe boek is in mooie kleurdruk op zwaar papier uitgegeven, weegt meer dan 1200 gram en is royaal van omvang. Het is dan ook vooral een welkom en uniek naslagwerk voor thuis, niet bedoeld om even in je rugzakje of broekzak mee op stadsplantenjacht te nemen!

Walstroleeuwenbek Entrepotdok

Anna Pauwlonaboom Plantage Doklaan

Film: Sijssies in Amsterdam

De film *Sijssies in Amsterdam* gaat niet alleen over de Amsterdamse vogels voor wie de stad hun thuis is, maar ook over hoe het is om een natuurdocumentaire te maken. Wij volgen de filmmaker in zijn zoektocht. Naar de net uitgekomen kuikens van de fuut, naar gewonde vogels die door de dierenambulance verzorgd worden en naar de halsband parkieten, die al langer in de stad wonen dan u misschien zou denken. Zo laat *Sijssies van Amsterdam* zien welke vogels er allemaal samen met ons in de stad leven. Van de duiven op de Dam, waar wij iedere dag over struikelen, tot de ijsvogel, die op nog geen tien meter van het drukste fietspad in het Vondelpark leeft.

Bekijk de film *Sijssies in Amsterdam* op Youtube: <https://youtu.be/LvqgEfj8p7A>

Over de maker

Floris Schäfer is een Amsterdamse filmmaker. Na zijn studie aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunst in Den Haag werkte hij in eerste instantie als fotograaf. Sinds 2011 richt hij zich vooral op film. In zowel zijn commerciële producties als in zijn eigen werk spelen beeld en techniek de hoofdrol. Een bepaald beeld voor ogen hebben en onderzoeken welke technieken er nodig zijn om dat beeld te maken is wat hem aantrekt in het filmvak.

Halsbandparkiet

Vacantie-einde

Het waren de donkere jaren dertig. De economische crisis had flink huisgehouden. Duizenden werknemers verloren hun baan. Mijn vader, George Junge, studeerde in die tijd af. Hij moest op zoek naar werk. Dat lag echter voor een bioloog niet voor het oprapen. Om zich te kunnen bedruipen schreef hij artikelen over de natuur in het Algemeen Handelsblad onder de naam Megaleep de Zwerver. Elk weekend trok hij erop uit. Herinneringen aan een vervlogen tijd.

Megaleep de Zwerver

Terug in het land. – Tusschen zomer en herfst. – De gierzwaluwen zijn vertrokken.

Steeds groter wordt het aantal mensen dat verpozing zoekt en nieuwe krachten opdoet in het Zwitserse bergland, aan de kusten van Frankrijk, in de zonnige vlakten van Italië of ergens anders in het buitenland. Elke dag rollen nu in deze tijd de internationale treinen met terugkerende vakantiereizigers over onze landsgrenzen. Vol zijn zij van al de vreemde en nieuwe indrukken, die ze hebben gekregen, van al de bergen, meren, steden, die ze gezien en bewonderd hebben. De andere omgeving, waar ze dikwijls alle natuurschoon veel meer apprecieerden dan ze het ooit in ons land zouden doen. En hoevelen zijn er niet die, in deze stemming terugkerend, geen oog meer hebben voor het Nederlandse landschapsschoon. Nu ze eenmaal bergen gezien hebben van meer dan 1000 meter hoog, watervallen en eeuwige sneeuw en vreemde talen hebben gesproken, is er in ons land weinig meer te waarderen. Ons landje is te vlak, te nat, te bekrompen en te pietluttig. We willen hier niet diep ingaan op deze oppervlakkige, would-be ruime en vlotte beschouwing, maar dat ze er naast is, is zeker.

Ik kan u verzekeren, dat als we terugkeerden van onze buitenlandse reizen, we altijd weer intens genoten van het ruime, wijde Hollandse land. Zo was het ook nu weer toen we uit Zwitserland terugkeerden. Toen we na beboste bergellingen, wilde beken en witte gletsjers weer het uitzicht kregen op het vertrouwde diluviale landschap. Misschien is dit niet wat men zo noemt 'typisch Hollands', maar toch, wat is het weer heerlijk het zo te zien! Een dennenbosje, een kronkelig mul zandpaadje leidt naar een boerenhofstede, langs de rand van het wegje glanzen zilverig de berkenstammen. Voor ons is het een stukje van de 'far east', zoals we sinds onze schooljaren gewend zijn, diluviaal Nederland te noemen. De

'far east' met zijn heidevelden en dennenbossen, zijn vrijheid en eindeloosheid, met zijn herinneringen aan tochten en kampjes.

Het land wordt wijder, de bosjes en knusse akkertjes dijen uit tot ruime, groene weilanden, doorsneden door strakke slootjes, waarlangs wilgen en peppels. De horizon wordt zichtbaar, de trein bonkt over de grote Moerdijkbrug met haar 24 spanningen; het wijde water van het Hollands Diep verdwijnt in vochtig nevelige verten. Nu zijn we wel echt in Holland; een watervlakte, groen-omzoomd onder een heilige wazig-blauwen hemel. Wij voelen ons thuis! Het is eb en het water schiet onder de zware brugpijlers door zeewaarts. De blanke zandplaten vallen droog. Meeuwen en sterns steken wit af tegen het gele zand, en zwart zijn de typische silhouetten van de aalscholvers, die zo karakteristiek zijn voor Hollands lage landen. De rietkragen golven in de zwakke wind en door het treinlawaaï opgeschrikt vliegt een blauwe reiger zwaar op. Om de modderige plassen is gedoe van kleine steltlopers en de witte bles van een meerkoet komt tevoorschijn om een rietlandje.

Nu krijgen we het intens gecultiveerde deel van ons land, een van de dichtst bevolkte streken der wereld, bedrijvige scheepvaartcentra, oude steden met nieuwe industrieën en uitgebreide buitenwijken. En nog is er het wijde, Hollandse

polderland, groen, zwart-wit gestippeld door het bonte vee met sloten en vaarten onder hoge luchten.

Zo kwamen we weer in ons land en genoten van het eigen karakter. Het Hollandse landschapsschoon is eigenlijk simpel en eenvoudig, bijna teer en daardoor gemakkelijk aan te randen. En na zo'n reis doet het even pijnlijk aan te bedenken, dat ons land door overbevolking en industrialisatie, door bouwspeculanten en ontginningsmaniakken steeds meer van zijn eigen intieme schoonheid wordt beroofd.

En ondanks nieuw examenwerk gingen we toch ook weer eens naar de oude bekende plekjes langs de duinrand. Het was weer net als in andere jaren, wanneer we terugkeerden van onze tochten, de genoegelijke stemming van den nazomer. Als altijd is het onrustig, winderig weer. Iedere dag brengt nieuwe depressies en nieuwe buien, en wat zijn de avonden dikwijls mooi met hun wilde luchten boven de in oranjegloed wegzinkende zon. Het is de overgangstijd tussen zomer en herfst, die bijna altijd vergezeld gaat van wind en regen. Bijna strijk en zet is het ieder jaar de laatste décade van augustus dergelijk onbruikbaar weer. Eens hebben we het meegeemaakt, dat we juist deze tijd hadden uitgezocht voor een expeditie naar het blinde Terschelling, en dat het, aan één stuk door, kil, winderig weer was met 'koude

Dagpauwoog

Atalanta

donders'. Spontaan namen we toen het besluit nooit en nooit weer de laatste week van augustus met de tent uit te gaan. Toch hebben we toen veel gezien en genoten, maar dat vertel ik later nog wel eens.

De enkele dagen, dat het rustig, zonnig weer is, voelen wij de herfst als 't ware in de lucht. Maar wij merken het ook aan allerlei veranderen, die zich tijdens onze afwezigheid hebben voltrokken. Het is buiten stiller, kalmer geworden, de vogels zitten niet meer in de broedzorgen, de jonge vogels zijn hun prille jeugd voorbij en maken niet zo veel drukte meer, de zang is praktisch opgehouden, men merkt minder van ze dan in enig ander tijdperk van het jaar. De meesten zijn nu in de rui, en men kan veertjes vinden van allerlei vogels, maar het zijn vooral de mooi grijze pennen van de houtduiven en zwart-blauwe spiegelveertjes van vlaamse gaaien die in bos en park het meest voorkomen.

En dan, wat missen wij nu de gierzwaluwen! Een week of vijf geleden: wat was de lucht toen vol van hun gierend geroep en schitterende vliegevoluties. Avond aan avond jaagden ze boven de huizen van de stad en schoten als zwarte pijltjes rond de oude kerktorens. Echte zomervogels zijn het, die zo kort mogelijk bij ons vertoeven, alleen maar om hier te broeden en hun jongen groot te brengen. In de eerste dagen van mei kijken wij naar ze uit en toch altijd weer onverwacht scheren en schieten ze boven hun oude broedplaatsen, de huizen en kerktorens van dorpen en steden. Felle, zwarte dieren zijn het, die gierzwaluwen. Eigenlijk behoren ze niet eens tot de zwaluwen, hoewel ze er door hun snelle vlucht en manier van insecten-jagen wel veel op lijken. Door hun anatomische bouw hebben de systematici ze echter geheel apart geplaatst, met de nachtzwaluwen tussen spechten en uilen. Echte dieren der lucht zijn het met hun lange, spitse vleugels, die ze wonderwel weten te gebruiken. Nu eens schieten ze met pijl-

Vader en moeder Junge wandelen in de bergen

snelle vlucht voort, dan weer houden ze hun sikkelvormige vleugels roerloos stil en schijnen voort te zweven in de avondlucht. Nu eens hoog in de lucht, zodat ze als stipjes nog net zichtbaar zijn, dan weer laag tussen de huizen zwierend, om plotseling met een ruk onder de dakpannen te verdwijnen, waar hun nest is. Op de grond zijn het onbeholpen dieren met hun zwakke, korte pootjes. Eens vond ik er een op de grond, het was hem onmogelijk weer op te komen, totdat iemand hem opnam en omhoog gooide. Of het nu kwam doordat hij werkelijk op de grond zo onbeholpen was, of dat hij ziek of gewond was, heb ik nooit kunnen uitmaken.

Zo tegen midden juli wordt het aantal dat wij zo 's avonds zien steeds groter, omdat de jongen vliegvlug zijn geworden. En wie goed oplet merkt dan dat zo vanaf eind juli hun aantal minder wordt. Als wij dan van vakantie terugkomen zijn de meesten verdwenen, af en toe zien wij er nog wel eens een, maar dat zal wel een doortrekker zijn.

Er zitten nog een paar gekke questies aan die gierzwaluwen vast. In de eerste plaats wel hun avondvlucht. Er wordt beweerd dat tegen het donker worden de mannetjes de wijfjes onder veel geschreeuw naar hun nesten jagen en zelf

al hoger stijgen en boven in de lucht drijvend op hun slanke wieken de nacht doorbrengen. Tenminste als het weer niet al te slecht is, anders zouden ze thuis blijven. Een beetje erg fantastisch klinkt dit alles wel. Wel heeft men geconstateerd dat ze tot 's avonds laat in de lucht kunnen blijven en heeft men ze 's nachts gehoord. Maar of dit deze fantasie rechtvaardigt, valt te betwijfelen.

Langs verwaarloosde wegrandjes bloeien nu nog steeds de forse distels in hun prikkelige onaantastbaarheid, altijd weer verschijnend, soms zelfs welig tierend tussen de scheuren van een weinig gebruikte asfaltweg. Heerlijk krachtige planten met hun volle bloei van paarse bloemhoofdjes. Verscheidene bloemen zijn al tot zaad geworden en het paars is vervangen door het wit-wollige zaadpluis. Als er even een warm zonnetje schijnt vliegen prachtige dagvlinders van bloem tot bloem, het felle rood en zwart van Atalanta's, mooie dagpauwogen, warmbruin met de typische blauw met gele vlekken, kleine en grote vossen, zandoogjes en eenvoudige witjes. De hommels storen zich niet erg aan de weersomstandigheden, altijd zie je hun bedrijvig gedoe.

Grote berenklauwen spreiden strak hun witte schermen uit, en ook die worden bezocht door allerlei insecten: gekke kevertjes en vliegen. De witte kelken van winden prikken tussen het groen van het eikenhakhout. Op verwaarloosde aardappelakkertjes langs de duinrand staan de mooie grote teunisbloemen en de hoog opgeschoten toortsen met hun zware viltige bladeren. De typische flora voor deze rustige periode aan het eind van de vakantie.

Kleine vos

Bont zandoogje

Gezocht

Helaas is ons redactie-archief met exemplaren van de *Groenbewuste Amsterdammer* (GBA) niet compleet.

De oudste GBA in het redactie-archief is Jaargang 2 (1982), nummer 4.

Van 1981 tot en met 2010 ontbreken de volgende nummers van de 'Groenbewuste Amsterdammer':

Jaargang 1 (1981)

Jaargang 2 (1982), nrs 1 t/m 3

Jaargang 3 (1983), nr. 1

Jaargang 4 (1984), nr. 4

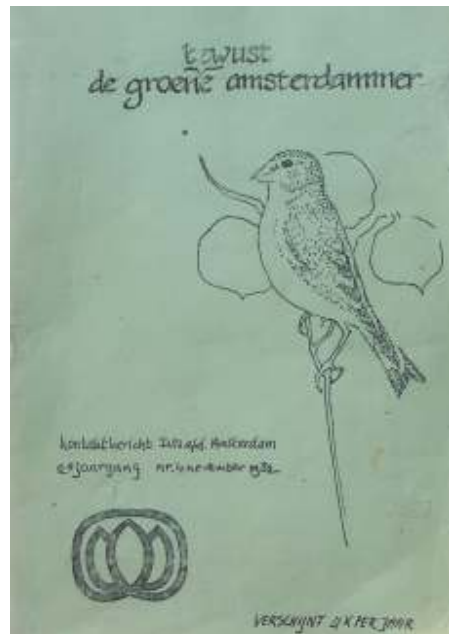
Jaargang 7 (1987), nr. 2

Jaargang 9 (1989), nr. 2 (exemplaar incompleet)

Jaargang 25 (2005), winternummer (onbekend of dit verschenen is)

Heeft u nog een of meer exemplaren van een ontbrekende GBA, dan zouden wij deze graag van u ontvangen voor het redactie-archief. Of, indien u deze zelf wilt bewaren, willen wij ze graag lenen om te kopiëren/scannen.

Als u een of meer ontbrekende exemplaren heeft graag contact opnemen met Ineke Deckers (groenbewuste020@gmail.com of 06 13734300).

Cursussen

Aanmelden cursussen

1. Je wordt verzocht je aan te melden door het sturen van een e-mail naar de penningmeester Ben de Graaf, penningmeester@ivnamsterdam.nl, met een CC aan de cursusleider. Op die manier is zowel de penningmeester, die moet toezien op de betaling van het cursusgeld, als de cursusleiding geïnformeerd.

In de e-mail vermeld je:

- Je naam, adres en woonplaats;
- Of je al dan niet lid of donateur bent van IVN Amsterdam. Als je lid of donateur bent van een andere IVN-afdeling, heb je ook recht op het lagere tarief. Geef dan wel aan van welke afdeling je lid of donateur bent!
- Vermelding van je (mobiele) telefoonnummer i.v.m. de excursies die verbonden zijn aan de cursus. Er kunnen op de dag van de excursie omstandigheden zijn waardoor het beter is om de excursie te verzetten!

2. Tegelijk met je aanmelding maak je het cursus-geld over op IBAN: NL81 INGB 0004 7406 01 t.n.v. IVN Amsterdam o.v.v. de cursus waar je voor betaalt én je naam.

Let op: je aanmelding is pas definitief als je

- a) je hebt opgegeven per e-mail met vermelding van de gevraagde gegevens en
- b) het cursusgeld is ontvangen op de bankrekening van IVN Amsterdam.

Als je alleen het cursusgeld overmaakt maar je niet aanmeldt, kunnen wij geen contact met je opnemen. Dan wordt het cursusgeld per omgaande teruggestort en kun je niet aan de cursus deelnemen.

Mocht je zelf besluiten toch niet deel te nemen, dan wordt het betaalde cursusgeld (met aftrek van eventueel gemaakte kosten) tot één week van tevoren volledig teruggestort. Indien je later besluit niet deel te nemen, dan kunnen wij een bedrag van maximaal vijf euro inhouden (administratiekosten).

Recht uit 't hart (foto Ronald Rave)

Aster (foto Ramona Falckenreck)

Cursus Paddenstoelen

We gaan ons verdiepen in de wondere wereld van paddenstoelen en zwammen. Wat is een paddenstoel? Welke groepen zijn er en hoe kun je die onderscheiden? Wat is het belang van paddenstoelen in het grotere geheel? Hoe hanteer je een paddenstoelenveldgids?

We bieden een combinatie van theorie en praktische vaardigheden voor iedereen die meer wil weten over paddenstoelen. Op de theorieavonden zal er naast de theorie ook altijd iets te onderzoeken, bekijken, ruiken, voelen of soms te proeven zijn.

Programma

- donderdag 1 oktober (19.30-21.30 uur) - theorie
- zondag 4 oktober (10.00-13.00 uur) - excursie
- donderdag 8 oktober (19.30-21.30 uur) - theorie
- zondag 11 oktober (10.00-21.30 uur) - excursie
- donderdag 15 oktober (19.30-21.30 uur) - theorie
- zondag 11 oktober (10.00-21.30 uur) - excursie

Locatie

Theorieavonden: Theater de Omval,
Ouddiemerlaan 104 in Diemen.

Excursies: Locaties worden tijdens de theorieavonden bekendgemaakt.

Docenten

Ronald Rave en Johan Kleijn.

Informatie

Voor inhoudelijke vragen mail je Ronald Rave, rave@xs4all.nl.

Kosten

€ 26 voor leden van het IVN / € 35 voor niet-leden

Aanmelden

Stuur een email te sturen aan Ben de Graaf (penningmeester@ivnamsterdam.nl) met een CC aan Ronald Rave (rave@xs4all.nl). Zie ook cursuskader

Cursus Natuurfotografie

Tijdens deze cursus leer je hoe je de natuur kunt fotograferen. Natuurfotografie is een breed begrip. Je leert welke vormen er zijn en wat je er mee kunt. Naast een klein stukje techniek zullen we ons vooral richten op het anders kijken en het beleven van de natuur. De cursus is zowel voor beginners als gevorderden die meer met natuurfotografie willen doen. Enige voorwaarde is wel dat je een camera hebt. Liefst met meerdere lenzen, maar digitaal is ook prima. De eerste avond gaan we in op de theorie. Dan volgen er twee praktijklessen op verschillende locaties en tot slot is er een afsluiting.

Programma:

- Woensdag 14 oktober, 20:00-22:00 uur - Theorie
Locatie: Buurthuis Archipel
- Zaterdag 17 oktober, 14:00-16:00 uur - Praktijk
Locatie: Amstelpark
- Zaterdag 24 oktober, 10:00-12:00 uur - Praktijk
Locatie: Park Frankendael
- Woensdag 28 oktober, 20:00-22:00 uur - Theorie
Locatie: Buurthuis Archipel

Docenten

Ramona Falkenreck fotofalk1@gmail.com

Ronald Rave rave@xs4all.nl

Informatie

Voor inhoudelijke vragen mail je Ramona Falkenrecht, fotofalk1@gmail.com.

Kosten:

€ 22,50 voor leden van het IVN / € 30 voor niet-leden

Aanmelden:

Het maximum aantal deelnemers is 12 en er zijn 2 reserve plaatsen. Geef je dus snel op door een email te sturen aan zowel penningmeester@ivnamsterdam.nl en fotofalk1@gmail.com, want vol=vol

Excursies IVN Amsterdam

IVN publieksexcursies worden gegeven door ervaren natuurgidsen, zowel voor leden als niet-leden. Amsterdammers ontdekken op deze manier vaak onbekende kanten van de stadsnatuur dichtbij huis.
Gratis deelname. Vrijwillige bijdrage welkom.

IVN geeft ook excursies op maat voor bedrijf, school of familie uitje. Hieraan zijn kosten verbonden. Gelet op de coronamaatregelen wordt hier, afhankelijk van gids/locatie, een maximum aantal deelnemers gesteld.
Contact excursies op aanvraag: Ineke Deckers (ideckers@telfort.nl).

In verband met de coronamaatregelen wordt er een maximum gesteld aan het aantal deelnemers. Aanmelden per e-mail is dan ook verplicht. De excursieleider zal u laten weten of u kunt deelnemen of niet. Tijdens de excursies dient men 1,5 meter afstand van elkaar te houden.

Voor actuele informatie en meer excursies: kijk regelmatig op www.ivn.nl/amsterdam.

Excursies komende maanden

Hieronder treft u de tot dusver geplande excursies voor de komende maanden aan. Het kan zijn dat er nog extra excursies gepland worden, waarvan de aankondiging dan op onze website www.ivn.nl/amsterdam te vinden zullen zijn.

Wandelingen in het Beatrixpark

zondag 4 oktober

Bijzondere en zeldzame bomen, zaden en vruchten

Op deze wandeling uitgebreid aandacht voor de vele bijzondere en zeldzame bomen die in het park staan, o.a. een grote collectie eiken. En natuurlijk gaan we ook kijken wat er al aan herfstverschijnselen zoals kleuren, vruchten en zaden te beleven valt.

zondag 1 november

Vallende blaadjes en kalende bomen

Het is nu volop herfst en de natuur is druk bezig met zich voor te bereiden op het winterseizoen. Wat kunnen we hiervan in het park merken?

zondag 6 december

Coniferen en ander wintergroen

Anders dan de meeste Amsterdamse parken is het Beatrixpark rijk aan coniferensoorten. Een wandeling in een altijdgroene wereld van kegels, naalden, hars en levende fossielen.

zondag 3 januari

Winterkenmerken en winterbloeiers

De natuur lijkt nu volledig in winterslaap te zijn ... of houdt ze alleen maar even de adem in voor het nieuwe seizoen? Hoe overleven ze de winter? Op deze wandeling gaan we loofbomen herkennen als ze niet in blad staan. En misschien zien we ook al winterbloeiers?

Informatie:

Tijd: 14.00-15.30 uur

Startpunt: Parkingang Diepenbrockstraat, tegenover de Herman Heijermansweg

Gids: Henk Wolters en Mien Vermue.

Maximaal 10 deelnemers, verplicht aanmelden via email: henk.snezana@kpnmail.nl.

Amsterdamse Waterleidingduinen Wildsafari & kids (Off track avond)

zaterdag 24 oktober

Bronstijd burlende herten.

We gaan op avond-wildsafari tijdens de bronstijd van de damherten. In de bronstijd strijden de herten om de gunst van de hinden. Het imponeren van hun rivalen met lichaamskracht en bronstroep, het burlen, is een indrukwekkend schouwspel. Het is een prachtig gebied waar je heerlijk avontuurlijk -off track - dus van de paden af kan struinen. Tijdens onze wandeling zien we ongetwijfeld vele prachtige herten.

Informatie:

Tijd: 17.00 – 19.30 uur

Startpunt: Informatiebord hoofdingang Amsterdamse

Waterleidingduinen: ingang De Zilk, Joppeweg 1.

Een dagkaart kost € 1,50. Parkeergeld auto bedraagt € 2.

Gids: Edith Otten

Maximaal 12 deelnemers

Kinderen vanaf 7 jaar en onder begeleiding van volwassene welkom.

Aanmelden verplicht via email: edithotten@gmail.com

Vechtende damherten (foto Edith Otten)

Verenigingsgegevens IVN Amsterdam

Bestuur

Voorzitter a.i.	Paul Panhuizen, 020 6690758 voorzitter@ivnamsterdam.nl
Secretaris	vacature
Penningmeester	Ben de Graaf, 020 6192847 penningmeester@ivnamsterdam.nl

Werkgroep

Contactpersoon

PR & Communicatie	Paul de Dooij (p.dedooij@gmail.com, 06 14159611)
Website	Ellen Verbraak (webmaster@ivnamsterdam.nl)
Sociale media/blog	Marisa Stoffers (marisa.stoffers@gmail.com)
Redactie GBA	Ineke Deckers (groenbewuste020@gmail.com)
Excursies	Ineke Deckers (ideckers@telfort.nl, 020 6971998)
Cursussen	Ben de Graaf (b.c.degraaf@kpnmail.nl, 020 06192847)
Kinderactiviteiten	Lilli-jan Rohof (l_j_rohof@hotmail.com)
Ouderenactiviteiten	Karine Klappe (klappe@hotmail.com, 06 27536797)
Diemen	Carry Pot (ce.pot@planet.nl, 020 6902283)

Lid worden

Lid worden van IVN Amsterdam kan via het aanmeldingsformulier van IVN landelijk, dat te vinden is op onze website. Meer informatie over het lidmaatschap bij de penningmeester.
Het contributie bedraagt € 24,00 per kalenderjaar.

Leden ontvangen onder meer:

Vier keer per jaar het afdelingsblad de Groenbewuste Amsterdamer (GBA) en het landelijke IVN blad Mens en Natuur. Daarnaast is er korting op cursussen, bij activiteiten van andere IVN afdelingen en op artikelen (10%) van de webwinkel van IVN Landelijk.

Doorgeven wijzigingen IVN Amsterdam:

penningmeester@ivnamsterdam.nl of Eastonstraat 21, 1068 HZ Amsterdam

Opzegging lidmaatschap vóór 1 december van het lopende jaar.

Lijkt het je leuk actief mee te doen?

Meld je aan bij de contactpersoon van de werkgroep waar je belangstelling voor hebt of reageer op een openstaande vacature, te vinden via de Vacaturebank van de Vrijwilligerscentrale Amsterdam (www.vacaturebank.vca.nu) onder trefwoord IVN.

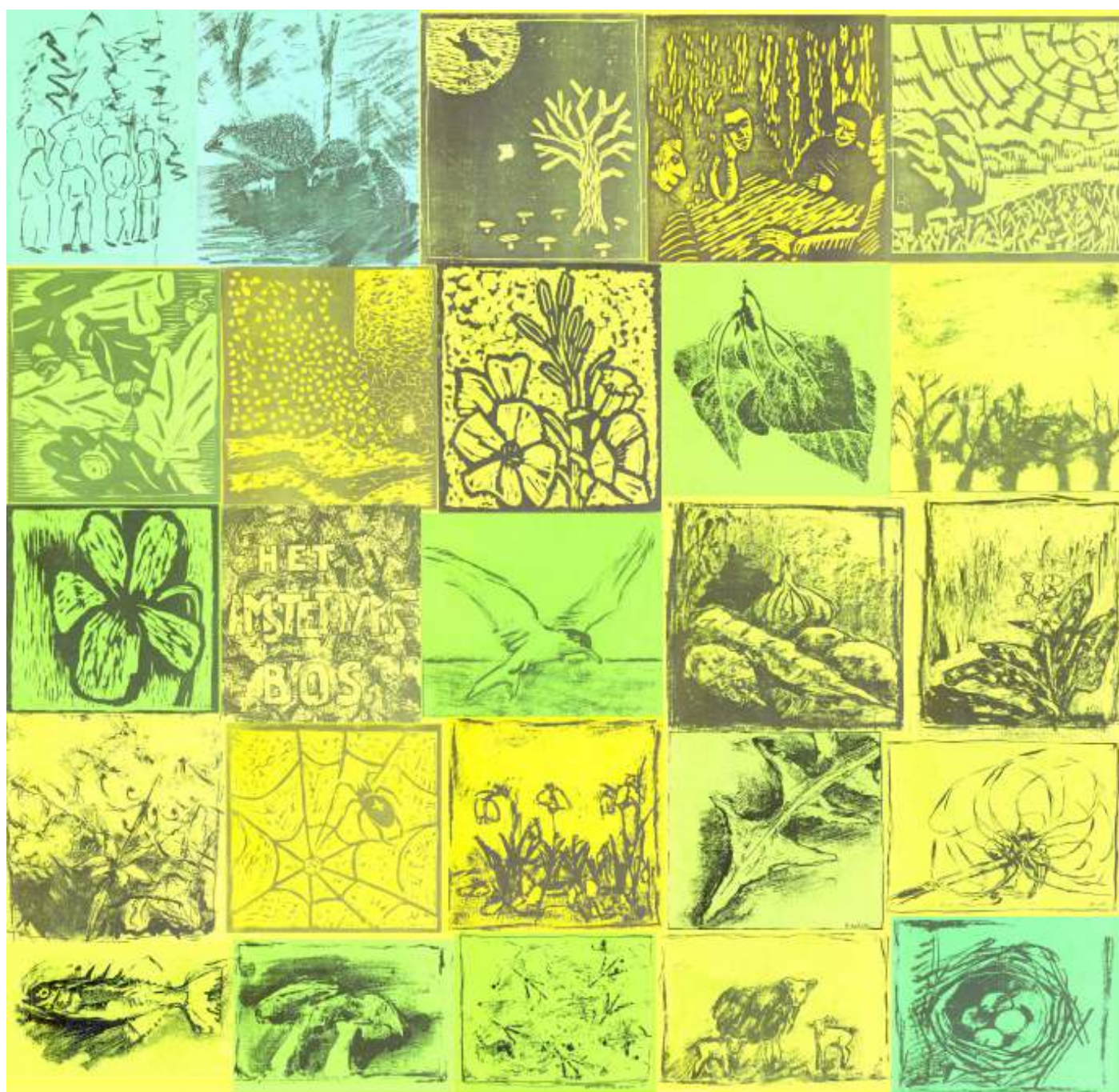
Actief Lid voor IVN Amsterdam

Als je als lid actief wordt, waarden wij deze inzet. Je kunt dan gebruik maken van een jaarlijks persoonlijk opleidingsbudget, bijvoorbeeld om cursussen te volgen. Er is een zomeruitje voor actieve leden en een eindejaarpresentje. Actieve leden kunnen deelnemen aan (kennis)netwerken van groene organisaties in Amsterdam en begeleiding krijgen via de beroepsorganisatie van IVN.

Beleef de natuur

INDIEN ONBESTELBAAR: IVN AMSTERDAM, EASTONSTRAAT 21, 1068 HZ AMSTERDAM

GBA Voorplaten 1990 - 1998 van kunstenaar Hans de Raad.